

СТАНОВИЩЕ

от професор Иванка Бончева Паунова, д.пс.,

клиничен психолог-психотерапевт

Катедра по Психиатрия и Медицинска психология, МУ-Варна

Относно: дисертационния труд на **ВЕСЕЛИН ТЕНКОВ ТЕНЕВ**, докторант към докторска програма Обща психология на Катедрата по психология на ВСУ „Черноризец Храбър” - Варна за присъждане на образователна и научна степен „**Доктор**” по направление 3.2. Психология.

Съгласно заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”- Варна № 860/03. 05. 2018г. и с решение на Председателя на Научното жури съм определена като член на НЖ да представя становище за дисертационния труд на тема: „**Депресивни и тревожни разстройства при икономическа криза**”

Дисертационният труд на Веселин Тенев е отражение на натрупания богат образователен и практически опит на автора. В него личи философска широта и задълбоченост на философското мислене на автора. Проучването е интердисциплинарно – обхваща аспекти в гранични зони на медицината (психиатрията), психологията и икономиката. В този смисъл дисертационният труд носи формалните характеристики на едно съвременно широкооскрито проучване в гранични области на няколко науки.

В съдържателен план научното проучване е изключително актуално. То дава взаимовръзката: икономически сътресения в съвременното консуматорско общество - отражение върху психичното равновесие на

„

индивида - поведение. Динамиката в потребностите на индивида и възможностите за задоволяването им водят безспорно до нарастване на тревожността. От своя страна личностните ресурси на индивида могат да задържат тревожността до полезното ниво на стрес или да го изведат до психопатологични промени, една от които и най-вероятната е депресивността.

В този триъгълник: психичен ресурс на индивида – социални и икономически предпоставки за създаване на удоволствие и удовлетвореност авторът извежда и разгръща съдържателно категорията *икономическо поведение*. Крайната научна цел на автора е да предостави на практиката научни предиктори за разпознаване на поведението на икономически активното население.

В хода на постигане на целта Веселин Тенев ни предлага богат, многоаспектен литературен обзор върху значими за проблематиката психологически и икономически теории, обективиращи динамиката на разгръщане на адаптивно или дезадаптивно икономическо поведение. Направените научни взаимовръзки отразяват био-психо-социалния модел на функциониране на индивида и показват основанието за разгръщане на един актуален научен клон, какъвто е т.нар. *поведенческа икономика*.

Литературният обзор се чете с лекота. Той дава богати познания в граничните области на трите науки, в рамките на които автора реализира собственото си проучване. Заслужава адмирация личното професионално мислене на автора, вплетено в изложението на проучените научни теории.

Емпиричното проучване на докторанта е от една страна многопластово (обективира се икономическото поведение, респ. психичното състояние на социални групи и индивиди, живеещи в държави с различни икономически нива на развитие – българи в България, българи

в чужбина и чужденци), от друга – фокусирано; насочено към изграждане на единна батерия от изследователски инструменти с висок индекс на бързо извеждане на психичната и психосоциалната проблематика.

Авторският продукт – Въпросник за оценка на влиянието на тревожността и депресивността върху икономическото поведение (ВОТДИП) е безспорно принос с висока приложимост в много области на практическата психология. Той замества удачно познатите въпросници – скалите за тревожност и депресивност на Цунг като дава една по-богата картина на предикторите за поява на предклинична тревожност и депресивност. В. Тенев е обективизирал надеждността и валидността на въпросника прецизно статистически и с това му дава право той да се превърне в актуален за работата на редица психолози психодиагностичен инструмент.

Анализът на проучената група българи и чужденци, изследвани с Въпросника впечатлява с психологическите и психосоциалните данни - напр. възможността той да се ползва като предиктор не само за поведение на трудовия пазар, но и при вземане на заеми и респ. реализиране на плащания. От близката ни социал-икономическа действителност знаем много примери – финансовите пирамиди, бързите, но невърнати кредити, измамените поръчители и пр. Всички те показват необходимостта от своевременно извеждане на подобна информация и корекция на икономическото поведение на определени индивиди. С тези си възможности авторският въпросник на Веселин Тенев би се оказал полезен психодиагностичен инструмент не само в областта на психопатологията и психотерапията, но и на трудовия пазар, както и в банковото и в застрахователното дело у нас, където поне аз не знам да работят психолози.

„

В обобщение може да се каже, че дисертационният труд на В. Тенев е изключително навременно научно-практическо проучване на проблем с висок индекс на актуалност и значимост. Разглежданите аспекти: потребности – реализация на удовлетворяването им – икономически, социални и индивидуал-психологически пречки авторът проследява в гранични области на три науки – медицина (психиатрия), психология и икономика, веднъж на база на актуалните научни световни постижения, отразени в литературния обзор, втори път в собственото импирично проучване и създадения авторски продукт (ВОТДИП).

Въпросникът е безспорно с несъмнен приложен характер, който в ръцете на социалните и трудовите психолози би станал надежден инструмент за проверка на работоспособността на работната ръка на трудовия пазар. От друга страна той има характера на бърз скрининг за психичното здраве на индивида и би бил в помощ за психодиагностиката при психологично консултиране и психотерапевтична подкрепа.

Представеният научен труд далеч надвишава изискванията за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“. Двете основни части на дисертационния труд – литературният обзор и емпиричното проучване заслужават да се превърнат в монография, която да обогати родната психологическа наука.

Въз основа на гореказаното убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да присъди на Веселин Тенков Тенев образователната и научна степен „Доктор“.

12.07.2018г.

Изготвил становището:

/ проф. Иванка Бончева, д.пс./